

Recenzja pracy doktorskiej Pana mgr Kamila Grabowskiego

Podstawowe dane osobowe recenzenta

prof. dr hab. Helena Furmanowicz - Kurzyńska
Dziedzina: *sztuki muzyczne*
Dyscyplina: *instrumentalistyka*

Zlecniodawca opinii

Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi, Wydział Fortepianu, Organów, Klawesynu i Instrumentów Dawnych, pismo z dnia 5 marca 2019 roku, zlecenie podjęte w związku z uchwałą Rady Wydziału Fortepianu, Organów, Klawesynu i Instrumentów Dawnych z dnia 12 grudnia 2012 roku na podstawie ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65 poz.565 z 2003 r. ze.zm. Dz. U. Nr 164, poz.1365 z 2005 r.) oraz art.33 ust.2 ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy- Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuk oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 84, poz.455) o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka dla Pana mgra Kamila Grabowskiego. Do nadesłanego mi przez Dziekana Wydziału pisma informującego o powierzeniu mi funkcji recenzenta w w/w postępowaniu została dołączona dokumentacja zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15 stycznia 2004 r. w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich i habilitacyjnych oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz.U. 2004. nr 15 poz.128 ze zm. Dz. U. Nr. 252 poz.2125 z 2005 r. oraz Dz. U. Nr 153 poz.1094 z 2006 r.).

Podstawowe dane o Kandydacie:

Pan mgr Kamil Grabowski, urodzony dnia 08.09.1984 roku w Jeleniej Górze, ukończył studia pianistyczne w Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu w 2010 roku w klasie prof. dr hab. Grzegorza Kurzyńskiego, uzyskując tytuł magistra sztuki.

Uczestniczył w kursach mistrzowskich pod kierunkiem wielu znakomitych pianistów - byli to m.in. prof.prof.: Andrzej Jasiński (Katowice), Karol Radziwonowicz (Warszawa), Maria Sz wajger-Ku łakowska (Katowice), Alicja Paleta-Bugaj (Warszawa), W łodzimierz Obidowicz (Wrocław), Ella Susmanek (Warszawa), Janusz Olejniczak (Warszawa), Valery Szacki (Mińsk), Juris Kalnciems (Ryga), Viktor Mierzanow (Moskwa), Michaił Markov (Holandia), Rafaell d' Aniello (Włochy), Philippe Giusiano (Francja), Ronon O'Hora (Londyn).

Pan mgr Kamil Grabowski był i jest zatrudniony:

- od 1 września 2009 r. - jako nauczyciel gry na fortepianie i akompaniator w Zespole Szkół Muzycznych w Legnicy
- od 1 września 2010 r.- jako nauczyciel fortepianu i akompaniator w Ogólnokształcącej Szkole Muzycznej im. Karola Szymanowskiego we Wrocławiu
- od 14 marca 2012 r. do 16 czerwca 2012 r.– jako akompaniator na stanowisku wykładowcy w Akademii Muzycznej im Karola Lipińskiego we Wrocławiu

Ocena osiągnięć artystycznych

Pan Kamil Grabowski przedstawił dokumentację działań artystycznych obejmującą okres od roku 2002 do chwili wszczęcia przewodu doktorskiego (12 grudnia 2012). W tym czasie wziął udział w ok. czterdziestu koncertach (Wrocław, Zielona Góra, Jelenia Góra, Trzebnica, Duszniki Zdrój, Wałbrzych, Łódź, Legnica, Prochowice, Bukowina Tatrzańska, Rzeszów). 15 kwietnia 2004 r. wykonał koncert a-moll op.16 E. Griega w Filharmonii Dolnośląskiej pod batutą Adama Klocka a 11 listopada 2012 r. z Legnicką Orkiestrą Symfoniczną pod batutą Benedykta Książdyny koncert fortepianowy e- moll op.21 F. Chopina. W 2010 r. wziął udział w Festiwalu Chopinowskim „Najdłuższe urodziny” odbywającym się w Domu Polonii w Warszawie.

Doktorant brał udział w kilku konkursach pianistycznych m. in. w Missouri w USA, w Milano we Włoszech i w Warszawie. W 2006 r. na II Studenckim Konkursie Instrumentalnym „Fryderyk Chopin” w Zielonej Górze otrzymał I miejsce i wyróżnienie za najlepsze wykonanie utworu F. Chopina.

Wielokrotnie jako pianista-kameralista uczestniczył w konkursach wokalnych i instrumentalnych. W roku 2011 na Międzynarodowym Konkursie Skrzypcowym „Vivaldi 333” w Wieliczce otrzymał dyplom za wyróżniający się akompaniament.

Pan Grabowski był też członkiem Chóru Kameralnego „Senza Rigore” Akademii Muzycznej im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, z którym występował w Polsce i za granicą (Ostrawa, Praga, Hradec Kralove, Mikulowo, Drezno, Xanten). W 2009 r. „Senza Rigore” na Międzynarodowym Konkursie „Musica Religiosa” w Ołomuńcu (Czechy) zdobył Złoty Medal.

Jako nauczyciel gry na fortepianie i pianista - akompaniator bardzo aktywnie uczestniczy w działaniach dydaktycznych i artystycznych obu szkół muzycznych, w których jest zatrudniony. 8 lutego 2011 r. w OSM I i II st. im. Karola Szymanowskiego we Wrocławiu wygłosił wykład „Przemyślenia dotyczące problemów technicznych na bazie metody Teodora Leszetyckiego”.

Pan Kamil Grabowski jawi się jako osoba zaangażowana we wszelkie działania i projekty artystyczne, których się podejmuje.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska Pana mgra Kamila Grabowskiego „*Ciaccona z II Partity d-moll (BWV 1004) Johanna Sebastiana Bacha w transkrypcjach. Odniesienie do oryginalnej wersji bachowskiej*” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Dzieło artystyczne stanowią zapisane na płycie CD prezentacje następujących utworów:

1. Feliks Mendelsohn-Bartholdy – *Chaconne fur Violine solo von Joh. Seb. Bach mit Klavieegleitung* Edition Peters
wyk. Adam Czermak – skrzypce
Kamil Grabowski - fortepian
2. Johannes Brahms - *Chaconne by J.S. Bach (Arranged for the Left Hand Alone)*
Edition Peters
wyk. Kamil Grabowski - fortepian
3. Ferruccio Bonawenturo Busoni/Johann Sebastian Bach – *Chaconne in D-minor from the Sonata for Violin Solo No. 4 Transcribed for the piano*
G. Schimer New York/London
wyk. Kamil Grabowski - fortepian

Nagrania dokonano w 2016 roku we Wrocławiu

Opis dzieła artystycznego składa się z wprowadzenia, 3 rozdziałów, podsumowania i bibliografii. Autor w opisie (147 stron) omawia:

- we wprowadzeniu (w spisie treści pod nr 3) doktorant przedstawia inspiracje, które zdecydowały o wyborze tematu pracy doktorskiej, jak również dobór utworów stanowiących dzieło artystyczne,
- w rozdziale pierwszym (w spisie treści pod nr 4) autor opisuje charakterystykę nomenklatury: *Chaconny* i transkrypcji,
- w rozdziale drugim (w spisie pod nr 5) Pan Grabowski dokonuje analizy historycznej form wariacyjnych w kontekście *Ciaccony* d-moll J. S. Bacha, genezę powstania tego utworu, jego konstrukcję i analizę oraz przedstawia 70 transkrypcji tego ponadczasowego dzieła,
- w rozdziale trzecim (w spisie treści pod nr 6) doktorant analizuje utwory stanowiące dzieło artystyczne - ich różnorodność wykonawczą i sposób ujęcia oryginału bachowskiego,
- w podsumowaniu Pan Grabowski podkreśla doniosłą rolę jaką w transkrypcjach stanowią „szlachetność, miara dla wirtuozostwa i pietyzm dla oryginału”.

W opisie dzieła artystycznego Pan mgr Kamil Grabowski przedstawia wyniki swoich badań nad 70 transkrypcjami *Ciaccony z II Partity d-moll* J.S. Bacha, która według słów Johanna Brahmsa „jest najcudowniejszym i niezgłębionym kawałkiem muzyki. Na jednej pięciolinii, na małym instrumencie, człowiek opisuje cały wszechświat najgłębszych myśli i najpotężniejszych uczuć”.

Wnikliwe badania i analizy doktorant rozpoczyna od rysu historycznego *Ciaccony*, etymologii i charakterystyki gatunku. Następnie autor przedstawia rozróżnienie między transkrypcją, parafrazą, aranżacją i ich rolę w twórczości artystycznej (często popularyzatorską

w rozpowszechnianiu oryginalnego dzieła) oraz ich powiązania z techniką wariacyjną. W kolejnej części pracy Pan Grabowski opisuje genezę powstania dzieła jako części suity i jej analizę.

Kolejne badania dotyczą: retoryki, figur retorycznych, charakterystyki tonacji i ich przypisywania do poszczególnych dzieł, symboliki powiązanej ze starożytnymi *artes liberales* (Trivium i Quadrivium), złotego podziału, fraktali, ciągu liczbowego Leonarda Fibonacciego mających wpływ na konstrukcję dzieła i będących ogniwami łączącymi sztukę z matematyką. Następnie doktorant opisuje tak lubianą przez Bacha „technikę zmienności” i „Romanesco.” W dalszej części swoich rozważań Pan Kamil Grabowski przystępuje do bardzo drobiazgowej analizy *Ciaccony*.

Następne rozdziały pracy doktorskiej dają nam możliwość poznania 70 transkrypcji wielkiego dzieła J. S. Bacha. Warto podkreślić jest to, że po raz pierwszy w piśmiennictwie polskim zostały one zebrane i omówione. Poznajemy autorów, czas powstania i instrumenty na które zostały przeznaczone. Są to transkrypcje na fortepian, dwa fortepiany, klawesyn, flet, organy, wiolonczelę, dwoje skrzypiec, gitarę, lutnię, trzy waltornie, zespoły kameralne a nawet całą orkiestrę.

Zdecydowanie doceniam pasję i dociekliwość badawczą doktoranta. Wątpliwości budzą jednak niektóre sformułowania, czasem brak logiki narracji wynikający ze swoistej chęci przekazania całej posiadanej wiedzy, co ma miejscami niekorzystny wpływ na przejrzystość wywodu. Pomimo tych zastrzeżeń część opisową pracy doktorskiej oceniam pozytywnie.

Ocena dzieła artystycznego

Jak już uprzednio wspomniałam, dzieła artystyczne stanowią zapisane na płycie CD prezentacje następujących transkrypcji *Ciaccony* J. S. Bacha: – *Chaconne fur Violine solo von Joh. Seb. Bach mit Klavierbegleitung* – F. Mendelsohna-Bartholdy, *Chaconne by J.S. Bach (Arranged for the Left Hand Alone)* - J. Brahmsa i *Chaconne in D-minor from the Sonata for Violin Solo No. 4 Transcribed for the piano* - F. B. Busoniego.

Pan mgr Kamil Grabowski podjął się „trudnego” zadania: wykonania utworów dość często pojawiających się na estradach koncertowych. Utwory te, a zwłaszcza transkrypcje Busoniego i Brahmsa, należą bez wątpienia do bardzo skomplikowanych wykonawczo pozycji w literaturze fortepianowej. Mimo spiętrzonych trudności technicznych doktorant wykazał się dobrą pianistyką, która pod względem warsztatowym reprezentuje zadawalający poziom. W interpretacji doktoranta obu wyżej wspomnianych transkrypcji na uwagę zasługuje swoisty introwertyzm wyrazowy, duża powściągliwość i powściągliwość pokora w realizacji dzieła. W wykonawstwie Pana Grabowskiego można odnaleźć czytelne konstruowanie formy utworów i dobre operowanie oddechem muzycznym. Natomiast nieprzekonująco zabrzmiała w moim odczuciu transkrypcja Feliksa Mendelsohna-Bartholdy. Doktorant w następujący sposób przedstawia ją w części opisowej rozprawy doktorskiej: „Odbiorca może usłyszeć oryginalne dzieło Bachowskie, wsparte jednocześnie brzmieniem fortepianu. Stanowi ono jakby rozmowę kompozytorów, odległych od siebie o stulecia wraz z całym ich doświadczeniem i tradycją muzyczną przynależnych im epok”. Właśnie tej rozmowy i wspólnego kształtowania artykulacji dźwięku brakuje mi w tym wykonaniu. Wykonawcy kreują formę dzieła, jego agogikę, dynamikę, grają w tym samym czasie, ale jakby obok siebie. Myślę, że doktorant zbyt dosłownie wziął sobie do serca określenie „*mit Klavierbegleitung*” i to stało się powodem zbyt małego scalenia brzmieniowego tej interpretacji.

Pomimo tych zastrzeżeń dzieła artystyczne przyjmuję.

KONKLUZJA

Rozmiar części opisowej rozprawy doktorskiej, szerokie spektrum badań i analiz przeprowadzonych przez mgr Kamila Grabowskiego potwierdzają jego fascynację twórczością i sylwetką Jana Sebastiana Bacha, a przede wszystkim jego ponadczasowym dziełem jakim niewątpliwie jest *Ciaccona z II Partity d-moll*. Doktorant w swoich rozważaniach poszukiwał odpowiedzi na pytanie „w jakim stopniu kompozytorzy tworzący transkrypcje oddają emocje, artyzm i kunszt artystyczny pierwowzoru, a na ile odbiegają od oryginału” i jednocześnie udawał, że te rozważania są fundamentalne dla zrozumienia analizowanych dzieł i przybliżenia się do treści zawartych w dziele J. S. Bacha.

Temat podjęty przez doktoranta uważam za zasadny i ciekawy, zwłaszcza w kontekście wypowiedzi F. Busoniego o J. S. Bachu „że był najbardziej płodnym kompozytorem w zakresie transkrybowania zarówno swoich utworów jak też dzieł innych kompozytorów”.

Niniejszym stwierdzam, że praca doktorska Pana Kamila Grabowskiego spełnia warunki określone w ustawie z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki art.13 ust.1 (Dz.U.2003 nr 65 poz.565 z późn.zm.), gdyż prezentuje oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego, a doktorant wykazał się głęboką wiedzą teoretyczną w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Stawiam wniosek o jej przyjęcie.

prof. dr hab. Helena Furmanowicz- Kurzyńska

Wrocław 10.06.2019 r.